

Wiadomości Botaniczne 60(3/4): 141–143, 2016

**XIV TERENOWE WARSZTATY SEKCJI
BRIOLOGICZNEJ POLSKIEGO
TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO
„JESZCZE DALEJ NA PÓLNOC”
(WIŻAJNY, PUSZCZA ROMINCKA,
14–18 WRZEŚNIA 2016)**

**14th Field Workshop of the Bryological Section of
the Polish Botanical Society (Wiżajny, Romincka
Primeval Forest, 14–18 September 2016)**

„Puszcza” to brzmi dumnie! Że tak jest naprawdę, przekonali się uczestnicy kolejnych warsztatów briologicznych, które tym razem odbyły się w Puszczy Rominckiej (Pojezierze Litewskie, na pograniczu z Obwodem Kalinin-gradzkim). Zwabiły nas tu liczne walory przyrodnicze tego terenu, chronione w ramach Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej, sieci obszarów NATURA 2000 (PLH280005) oraz szeregu rezerwatów przyrody.

Puszcza Romincka charakteryzuje się dużą różnorodnością siedlisk. Obszar ten znajduje się pod wpływem klimatu borealnego i kontynentalnego, który wraz ukształtowaniem terenu wpłynął znacząco na wykształcenie się tutejszej flory, o czym świadczy m.in. udział świerka we wszystkich typach lasów, nierzadko w formie wyjątkowo okazałych drzew. Częstym elementem tutejszych krajobrazów są także torfowiska, będące jednocześnie ostoją rzadkich relikwów polodowcowych, m.in. brzozy niskiej, maliny moroszki, a także manny litewskiej, która w Polsce występuje jedynie w Puszczy Rominckiej. Pod względem briologicznym Puszcza Romincka jest miejscem szczególnym. Znajdujemy tu szereg cennych gatunków, jakimi są relikty starych lasów, a także relikty glacialne porastające tutejsze torfowiska.

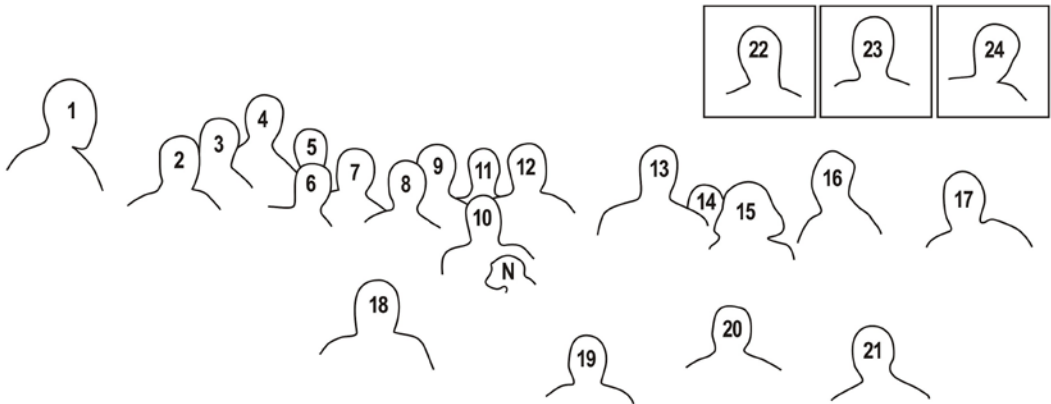
Organizatorami tegorocznych warsztatów byli: Sylwia Wierzchołska, Paweł Pawlikowski oraz Robert Zubel, przy nieocenionej pomocy Elżbiety Gumowskiej, pracownika Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej. Przy okazji

serdeczne podziękowania za pomoc w organizacji warsztatów należą się Dyrektorowi Parku Krajobrazowego PR Panu Jaromirowi Krajewskiemu, Nadleśniczemu Nadleśnictwa Gołdap Panu Grzegorzowi Jejerowi, a także pozostałym pracownikom Parku i Lasów Państwowych, którzy wspierali nas w trakcie prac terenowych.

W warsztatach udział wzięły 24 osoby – członkowie sekcji, wieloletni sympatycy oraz młodzi adepci briologii. Dla tych ostatnich Sylwia Wierzchołska i Robert Zubel zorganizowali II edycję „BOOST” – czyli Briologicznej Ogólnodostępnej Objazdowej Szkoły Terenowej, w trakcie której dzielili się swoją teoretyczną i praktyczną wiedzą o wątrobowcach i mchach. Poza tym program warsztatów tradycyjnie obejmował sesje terenowe, referatowe oraz zebranie członków Sekcji Briologicznej PTB.

Sesje terenowe odbyły się na terenie trzech rezerwatów przyrody. Pierwszego dnia odwiedziliśmy rezerwat „Czarnówko” (pow. 32,15 ha), gdzie podziwialiśmy puszczańskie lasy bagienne (zwłaszcza borealną świerczynę na torfie), z fragmentem wysokotorfowiskowego mszaru ze *Sphagnum magellanicum* (torfowcem magellańskim). Kolejny dzień poświęciliśmy eksploracji rezerwatu „Boczki” (108,83 ha). Tutaj także zachwyciły nas lasy naturalnego pochodzenia, bardzo zróżnicowane siedliskowo – od olsów po grądy i bory, z fragmentami torfowisk. Punktem kulminacyjnym tego dnia było odnalezienie przez Roberta Zubla kultowego reliktu puszczańskich lasów – *Antitrichia curtispendula* – jeżolista zwyczajnego, zagrożonego gatunku z grupy epifitów. Ostatniego dnia penetrowaliśmy rezerwat „Struga Żytkiejmska” (467,07 ha), powołany dla ochrony leśnych i nieleśnych zbiorowisk roślinnych o charakterze borealnym. Szczególnie interesujące były torfowiska z obfitymi stanowiskami relikwów glacialnych – *Helodium blandowii* (błotniczek wełnisty) i *Tomentypnum nitens* (błyszczce włoskowane).

Rezerwaty „Czarnówko” i „Boczki” zostały wybrane do szczegółowego opracowania. Wyniki

Ryc. 1. Uczestnicy warsztatów w rezerwacie „Żytkiejmska Struga” (fot. A. Rodziejewicz).

Fig. 1. Participants of the workshop in the „Żytkiejmska Struga” reserve (photo A. Rodziejewicz).

1 – Stanisław Rosadziński, 2 – Barbara Fojcik, 3 – Wojciech Ciurzycki, 4 – Rafał Zarzecki, 5 – Grzegorz Vončina, 6 – Magdalena Marzec, 7 – Piotr Górski, 8 – Grzegorz J. Wolski, 9 – Włodzimierz Pisarek, 10 – Anna Rusińska, 11 – Mirosław Szczepański, 12 – Bartosz Piwowarski, 13 – Paweł Pawlikowski, 14 – Monika Staniaszek-Kik, 15 – Sylwia Wierzcholska, 16 – Elżbieta Gumowska, 17 – Andrzej Rodziejewicz, 18 – Robert Zubel, 19 – Maria Zacharczuk, 20 – Magdalena Marczakiewicz, 21 – Jarosław Chmielewski, 22 – Sebastian Rymaszewicz, 23 – Izabela Jaszczuk, 24 – Henryk Bazylewicz, N – Neska.

naszych eksploracji planujemy przedstawić w formie publikacji naukowych.

Po zakończeniu działań w terenie i wstępnym opracowaniu materiałów w zaaranżowanej pracowni, spotykaliśmy się na wieczornych sesjach referatowych. W klimaty Puszczy Rominckiej wprowadził nas szczegółowo Paweł Pawlikowski, który od lat prowadzi tam badania. Sylwia Wierzcholska przedstawiła wpływ zamierania jesionu (*Fraxinus excelsior*) na brioflorę lasu

naturalnego, na przykładzie badań prowadzonych w Puszczy Białowieskiej. Okazało się, że z punktu widzenia briologicznego nie jest to katastrofa, a las naturalny doskonale kompensuje takie dynamiczne zjawiska. Ekologiczne uwarunkowania występowania mszaków na olszy czarnej zaprezentowała Izabela Jaszczuk, wspomagając się analizami z wykorzystaniem Bayesowskiego kryterium informacyjnego (BIC). Bardzo szczegółowo przedstawił swoje wieloaspektowe badania

dotyczące wątrobowców wyleżysk śnieżnych Tatr Piotr Górski. Z kolei Grzegorz Vončina podzielił się swoimi wrażeniami i nieoczekiwanymi odkryciami po wizycie w Księżym Lesie koło Moszczenicy (Pogórze Ciężkowickie). Inspirujące było wystąpienie Wojciecha Ciurzyckiego dotyczące mszaków Kampinoskiego Parku Narodowego, po którym padła propozycja zorganizowania kolejnych warsztatów właśnie w Puszczy Kampinoskiej. Bardzo ciekawie historię wykorzystywania mszaków w medycynie – od kataplazmów po bioreaktory – przedstawił Robert Zubel. Zaprezentowano także poster poświęcony powrotowi mszaków epifitycznych na teren miasta Katowice autorstwa Barbary Fojcik i Adama Stebla.

Istotnym punktem naszych corocznych zjazdów jest także zebranie członków Sekcji Briologicznej PTB. Jest to okazja do podsumowania

dotychczasowej i określenia kierunków dalszej działalności sekcji (szczegóły na stronie internetowej sekcji: <http://pbsociety.org.pl/ind/bryology/>).

Warto wspomnieć także o nieformalnej, towarzyskiej stronie naszych spotkań. Jest to okazja nie tylko do zacieśniania współpracy na gruncie zawodowym i szerokiej wymiany doświadczeń, ale i do zawiązywania osobistych przyjaźni. Punktem kulminacyjnym było biesiadne spotkanie przy ognisku, zorganizowane przez naszego gospodarza, Jana Kalinowskiego, właściciela gospodarstwa agroturystycznego „Kalinka”. Gorąco dziękując organizatorom tegorocznego spotkania, zapraszamy na przyszłoroczne, które będzie okazją do podsumowania 15-letniej już działalności warsztatowej Sekcji Briologicznej PTB.

Barbara FOJCIK, Sylwia WIERZCHOLSKA